

waarop het onderwerp tot uiting is gebracht.

„Bij de teekenkunst b.v. Er is in het prentenkabinet te den Haag een teekening van Jan Steen, die ons een dronken vioolspeler te zien geeft. Wanneer we een zoo weezinwekkenden dronkaard in werkelijkheid zagen, zouden we stellig een grooten afkeer van hem gevoelen. Maar de teekenaar heeft hem op zulk een wijze weergegeven, dat wij onwederstaanbaar door de schoonheid van het werk getroffen worden. Niet wát hij geteekend heeft, maar hoè hij het geteekend heeft, geeft ons de ontroering der Schoonheid.

„De eigenlijke inhoud van een stukje literatuur kan dus geen invloed hebben op ons mooi- of leelijk-vinden; de vraag is alleen, op welke manier die inhoud is medegedeeld. Toch zal wel dikwijls ons moreel gevoel onzen voorkeur of afkeer voor den inhoud bepalen, maar dat heeft dan geen invloed op de waarde van het werk als literatuur.

„Vele menschen lezen de literatuur verkeerd; ze vinden een boek of een gedicht mooi, omdat ze den inhoud er van mooi vinden, niet omdat het zoo mooi beschreven is. Maar wie een zuiver en krachtig gevoel voor literatuur heeft, vraagt niet wát een dichter of een schrijver zegt, maar hoe hij het zegt”.

Het komt mij voor dat in deze alinea's onze hooggewaardeerde inleiders eenigszins in de war zijn geraakt. Zij zelf hebben zoogenaamden en „eigenlijken” inhoud door elkaar gehaald. Ik vraag (en zij vragen) wel degelijk wát een dichter of schrijver zegt, maar dit „wat” is gewoonlijk niet hetgeen voor kunst ongevoelige menschen denken. Als ik den „dronken vioolspeler” van Jan Steen zie, dan zie ik niet een dronken vioolspeler, maar ik zie iets van Jan Steen, n.l. diens ontroerde visie op een dronken vioolspeler. En zoo is ook de „eigenlijke inhoud” van b.v. een mooien roman niet het verhaaltje, maar de geestelijke essentie van dien roman, de ontroerde visie van den

auteur. In dezen inhoud is de vorm inbegrepen; deze waarheid is het die ons zeggen doet: inhoud en vorm zijn één. Ik ben overtuigd dat Dr^a. Rengers en Herman Poort het ook zoo bedoeld hebben, maar zij hebben zich in de aangehaalde alinea's niet geheel zuiver uitgedrukt.

Zoo zou er natuurlijk hier en daar wel wat meer zijn aan te merken. Maar hoe gering zou dat telkens blijken, vergeleken bij het ontzaglijk goede door de samenstellers dezer beide boekdeelen tot stand gebracht. Ook het 2e deel, het meer historische, lijkt mij in 't algemeen voortreffelijk. Het is eveneens in vijf hoofdstukken onderverdeeld. Uitgaande dus van den ons bekend geworden eigen tijd worden de voorafgaande belangrijke perioden, steeds verder van en vreemder voor ons, verklaard en in hun schoonheid getoond.

Dit alles natuurlijk — de samenstellers erkennen het volkomen — zuiver persoonlijk, ganschelijk subjectief. Hun eigen aesthetisch gevoel, zeggen zij, was hun eenig criterium. Het spreekt dan ook vanzelf, dat b.v. ik het met hun keuze volstrekt niet altijd eens ben. Speciaal die van de tegenwoordige dramatische litteratuur heeft mij sterk verbaasd. Maar dit doet er niet toe. Alle critiek, alle schoonheids-waardeering en-keuze is subjectief; hier valt niets te weten. Nogmaals en nogmaals: waar het bij dit soort onderwijs op aankomt is enkel en alleen de geestdrift voor het onderwezene, het inboezemen van belangstelling en liefde. Zonder zuiver en sterk meevoelend begrijpen van litteratuur in 't algemeen is zulke geestdrift onmogelijk. Het eenige gevaar bij het gebruik van een boek als dit is daarom, dat het geschiedt door lieden die van dit meevoelend begrijpen absoluut gespeend zijn en dan ook geen geestdrift voor litteratuur kennen. Maar ik acht het waarschijnlijk, dat zulke lieden dezen „bloeienden bongerd” dan ook wel zorgvuldig vermijden zullen. Tant pis — voor hun leerlingen!

H. R.